

tionis cum Ecclesia, quæ ex Aug. L. 3. de Bapt. cap. 13. removet *discordiæ fœditatem, et dissensionis iniquitatem*, qua ligabatur Baptismus, ne Spiritum sanctum ac remissionem peccatorum conferret. Sed

R. 2°. *Permisso*, impositionem manus et unctionem *in Spiritum sanctum* fuisse confirmatoriam, responderi potest ut ante ad Concil. CONSTANTINOP.; nimirum jubentur ita recipi nondum confirmati C. confirmati N. Hæc BEL-LARM. et ARCCUDI responsio priore expeditior est.

Ad prob. 3^{am}. R. 1°. Non satis constat, cujus METHODII hoc decretum sit, an METHODII sancti, qui obiit an. 847. an alterius patriarchæ Constantinop. apostatæ, qui an. 1240. tribus solum mensibus eam sedem tenuit. Priori assignat GOARIUS, nixus ARMENOPOLI testimonio, qui in scholio ad Can. 1. tit. 4. sect. 5. refert illam METHODII patriarchæ constitutionem. Posteriori ARCCUDIUS adscribit L. 2. de Confirm. cap. 18.; idque multis MORINUS probat. Si hujus apostatæ sit, auctoritatem non habet. Sed permisso gratis, esse METHODII sancti, responderi potest, ut ad præcedentia.

DISSERTATIO III.

DE AUGUSTISSIMO EUCHARISTIE SACRAMENTO.

210. *Εὐχαριστία* Latinis idem, quod *bona gratia; gratiarum actio* auctore S. DIONYS. Areop. de Eccl. Hier. c. 3. part. 1^a. S. IGNATIO epist. ad Philadelphenses n. 4. et S. JUSTINO Apol. 2^a. (al. 1^a. n. 63.), nunc Catholicis augustissimum sacramentum corporis et sanguinis Christi significat; tum quod ipsum gratiarum fontem in se contineat; tum quod agendis Deo gratiis vel maxime inserviat. Non enim solummodo in eo memoriam fecit mirabilium suorum misericors et miserator Dominus, dans escam timentibus se; sed et donum in eo excellentissimum reposuit, quo oblato dignas Deo grates referremus, inquit S. CHRYSOSTOM. homil. 25. in cap. 8. Matth. n. 3. (opp. t. 7. p. 310. D.).

Multis aliis splendidisque nominibus illud subin efferunt Patres, Scriptoresque Ecclesiastici.

1°. A tempore, quo primum a Christo celebratum et institutum est hoc sacramentum, *cæna* dicitur ipso ab Apostolo 1. Cor. 11. 20. DIONYSIO Areopagita L. de Eccles. Hierar. cap. 3. part. 3^a. §. 1., aliisque Græcis et Latinis.

2°. Ab eo, quod continet, *corpus, caro, sanguis Christi* passim in scripturis sacris, et a Patribus nuncupatur. Item: *Sancta* in Liturgiis græcis: *Sancta Sanctorum, Sanctum Domini*.

3°. A materia, ex qua conficitur, *panis*, Joan. 6. 52. *panis supersubstantialis* apud S. CYRILL. Hierosolymitanum catech. 23. n. 15., Aug. *panis Angelorum* in hymnis Ecclesiæ.

4°. A forma consecrationis *eulogia*, seu *benedictio* 1. Cor. 10. 16., atque apud S. MAXIMUM M. in cap. 3. Hier. Eccles. part. 2. aliosque Patres. *Eulogia* tamen etiam dicebantur partes panis vulgaris oblatis a fidelibus, non consecrati, sed a sacerdote per orationes benedicti, iis distribui soliti, quibus, quocumque ex impedimento, sacram Eucharistiam non erat permissum sumere. Item etiam Eulogiæ dicebantur illa fidelium dona, quæ sibi invicem mittendo communionem et charitatem mutuam testabantur. De quibus S. AUG. agit epist. 31. (alias 38.) n. 9.

5°. Ab effectibus *vita* Joan. 6. *communio* et *communicatio*, quod fideles inter se, et cum Christo jungat: *viaticum*, quod in patriam supernam tendentibus nobis maximo sit subsidio, appellatur.

6°. Tandem a loco, in quo conficitur, *sacramentum altaris*; item *synaxis*, ob præsentem fidelium cœtum. A distributione *fractio panis*, Luc. 24. Act. 2. 42. A proprietatibus *novum Testamentum*, Luc. 22. 20. dicitur.

Præter hæreticos veteres, qui circa veritatem carnis Christi aberrabant a fide, ut Phantasiastæ, similesque, ac consequenter circa veritatem Eucha-

ristiæ, in sec. IX. Scotus Erigena librum de corpore Christi conscripserat, quo quoad fidem de reali Christi in Eucharistia presentia catholicis perquam suspectum se fecit, ut proinde ejusdem liber proscriberetur in Synodo Vercellensi anno 1055. At sec. XI. Berengarius Turonensi, Andegavensis archidiaconus, veneno ex libro Scoti Erigenæ hausto, omnium primus palam realem Christi presentiam in Eucharistia abnegare cepit, mox damnatus in pluribus Synodis, præsertim ROMANA sub NICOLAO II. an. 1099. in qua edita fidei catholicæ professione ejuravit errorem; sed in eundem relapsus, rursus damnatus in altera ROMANA Synodo sub GREGORIO VII. an. 1078. rursus etiam fidei catholicæ professionem, retractato errore, emisit, liberque ad patrios lares remissus, pœnitens, et in mortem usque orthodoxæ fidei retinens mansit, ut vult sententia probabilior et fundatior, testaturque CLARIUS, Florjacensis in Chronico sec. XII. ineunte; WILLELMUS Malmesburiens. L. 3. de gest. Reg. Angl., S. ANTONIN.; sed præsertim id colligitur ex MSpto codice Ecclesiæ S. Martini Turonensis, in quo refertur pius Berengarii obitus. Eundem Berengarii errorem pertinacius retinere sec. XII. Petro-Brussiani sic dicti a Petro de Bruis; item Waldenses, sive pauperes de Lugduno, aut, alio nomine, Albigenses.

Novatores, qui sec. XVI. orti, duas in classes dividi possunt. Prima eorum est, qui, revocato Berengarii errore, realem Christi in Eucharistia presentiam omnimodis negant, Eucharistiam non nisi figuram corporis et sanguinis Christi asserentes. Primus fuit Carolostadius sic dictus a natali suo in Franconia ad Mœnum oppido, alias Andreas Bodenstein proprio nomine nuncupatus, Lutheri discipulus, quem secuti Zwinglius, Petrus Martyr, alique, et sic dicti Sacramentarii; ac præsertim sua cum secta Calvinus et Socinus. Altera aliorum, qui realem Christi presentiam quidem admisere; ut Lutherus cum aliis; sed in sola communione, non statim post consecrationem; unde sacramentum hoc dicebant, esse transiens, inque sola communione consistere; vel etiam Christum realiter presentem asserere statim a consecratione usque ad communionem, ut Lutheranorum alii. Utraque tamen pars in modo explicandi realem presentiam Christi nec inter se omnino convenit; neutra vero Catholicis. Alii enim Lutheranorum substantiam corporis et sanguinis Christi compenetrari cum substantia panis et vini docent, sicut ferme ignis cum ferro candente, qui ideo *Consubstantiatores* nuncupantur; et ita sentiunt Lutherani communis. Alii vero substantiam corporis et sanguinis Christi uniri unione physica ad modum unionis hypostaticæ, qua Verbum unitur humanitati, substantiæ panis et vini; unde *Impanatores* vocantur. Alios errores in decursu notabimus.

Contemplaturi igitur nunc augustissimum hoc sacramentum, quod inter sacramenta alia, solis instar in planetarum suorum medio, suo splendore præeminet, et vindicaturi fideli Naboth, Ecclesiæ, hæreditatem, quam a Christo accepit, contra perfidæ Jezabelis illam eripere meditantis conatus, Dissertationem presentem in sequentia capita partiri placuit. Unde agemus

I. De institutione Eucharistiæ. II. De veritate ejusdem, sive reali Christi in eadem presentia. III. De modo, quo Christus hoc in sacramento realiter præsens existit. IV. De natura hujus sacramenti, materia, forma. V. De proprietatibus ejusdem, sumptione, necessitate, ministro, subjecto. VI. De Eucharistia, ut est novæ Legis sacrificium.

*Decretum Concilii Florentini de Eucharistia sub Eugenio IV. an. 1439.
pro Armenis.*

Tertium est Eucharistiæ sacramentum, cujus materia est panis triticeus, et vinum de vite, cui ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet. Aqua autem ideo admiscetur, quoniam juxta testimonia SS. Patrum ac Doctorum Ecclesiæ pridem in disputatione exhibita, creditur, ipsum Dominum in vino aqua permixto hoc instituisse sacramentum. Deinde quia hoc convenit Dominicæ Passionis representationi. Inquit enim beatus Alexander Papa quintus a beato Petro: In sacramentorum oblationibus, quæ intra Missarum solemniam Domino offeruntur, panis tantum et vinum aqua permixtum in sacrificium offerantur. Non enim debet in calicem Domini aut vinum solum aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum; quia utrumque, id est, sanguis et aqua ex latere Christi profluxisse legitur: tum etiam, quod convenit ad significandum hujus sacramenti effectum, qui est unio populi christiani ad Christum. Aqua enim populum significat, secundum illud Apocalypsis (Apoc. 17.): *Aquæ multæ, populi multi*. Et Julius papa secundus post beatum Sylvestrum ait: Calix Dominicus, juxta canonum præceptum, vino et aqua permixtus debet offerri; quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sanguinem Christi. Ergo cum in calice vinum et aqua miscetur, Christo populus adunatur, et fidelium plebs ei, in quem credidit, copulatur et jungitur. Cum ergo tam sancta Romana Ecclesia a beatissimis Apostolis Petro et Paulo edocta, quam reliquæ omnes Latinorum Græcorumque Ecclesiæ, in quibus omnis sanctitatis et doctrinæ lumina claruerunt, ab initio nascentis Ecclesiæ sic servaverint, et modo servant, inconveniens admodum videtur, ut alia quævis religio ab hac universalis et rationabili discrepet observantia. Decernimus igitur, ut etiam ipsi Armeni se cum universo orbe christiano conforment, eorumque sacerdotes in calicis oblatione paululum aquæ, prout dictum est, admisceant vino. Forma hujus sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc conficit sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, et substantia vini in sanguinem convertuntur: ita tamen, quod totus Christus continetur sub specie panis, et totus sub specie vini; sub qualibet quoque parte hostiæ consecratæ et vini consecrati, separatione facta, totus est Christus. Hujus sacramenti effectus, quem in anima operatur digne sumentis, est adunatio hominis ad Christum. Et quia per gratiam homo incorporatur, et membris ejus unitur: consequens est, quod per hoc sacramentum in sumentibus digne gratia augeatur; omnemque effectum, quem materialis cibus et potus, quoad vitam agunt corporalem, sustentando, augendo, reparando et delectando, sacramentum hoc quoad vitam operetur spirituales: in quo, inquit Urbanus Papa, gratiam Salvatoris nostri recensem memoremur, a malo retrahimur, confortamur in bono, et ad virtutum et gratiarum proficimus incrementum.

*Canones Concilii Tridentini de sacrosancto Eucharistiæ Sacramento.
Sess. 13. die 11. Octobris 1551. sub Julio III.*

I.

Si quis negaverit, in sanctissimæ Eucharistiæ sacramento contineri vere, realiter et substantialiter corpus et sanguinem, una cum anima et divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum; sed dixerit tantummodo esse in eo ut in signo, vel figura, aut virtute; anathema sit.

II.

Si quis dixerit, in sacrosancto Eucharistiæ sacramento remanere substantiam panis et vini, una cum corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi; negaveritque mirabilem illam et singularem conversionem totius substantiæ panis in corpus, et totius substantiæ vini in sanguinem, manentibus duntaxat speciebus panis et vini; quam quidem conversionem catholica Ecclesia aptissime transsubstantiationem appellat; anathema sit.

III.

Si quis negaverit, in venerabili sacramento Eucharistiæ sub unaquaque specie, et sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri; anathema sit.

IV.

Si quis dixerit, peracta consecratione, in admirabili Eucharistiæ sacramento non esse corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi, sed tantum in usu, dum sumitur, non autem ante vel post; et in hostiis seu particulis consecratis, quæ post communionem reservantur, vel supersunt, non remanere verum corpus Domini; anathema sit.

V.

Si quis dixerit, vel præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistiæ esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire; anathema sit.

VI.

Si quis dixerit, in sancto Eucharistiæ sacramento Christum unigenitum Dei Filium non esse cultu latriæ, etiam externo, adorandum, atque ideo nec festiva peculiari celebritate venerandum, neque in processionibus, secundum laudabilem et universalem Ecclesiæ sanctæ ritum et consuetudinem, solemniter circumgestandum, vel non publice, ut adoretur, populo proponendum; et ejus adoratores esse idololatrias; anathema sit.

VII.

Si quis dixerit, non licere sacram Eucharistiam in sacrario reservari, sed statim post consecrationem adstantibus necessario distribuendam: aut non licere, ut illa ad infirmos honorifice deferatur; anathema sit.

VIII.

Si quis dixerit, Christum in Eucharistia exhibitum, spiritualiter tantum manducari, et non etiam sacramentaliter ac realiter; anathema sit.

IX.

Si quis negaverit, omnes et singulos Christi fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum, juxta præceptum sanctæ Ecclesiæ; anathema sit.

X.

Si quis dixerit, non licere sacerdoti celebranti seipsum communicare; anathema sit.

XI.

Si quis dixerit, solam fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum SS. Eucharistiæ sacramentum; anathema sit. Et, ne tantum sacramentum indigne, atque ideo in mortem et condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa sancta Synodus illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia confessoris, necessario præmittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumperit, eo ipso excommunicatus existat.

Canones ejusdem Concilii Tridentini de Communionem sub utraque specie et parvulorum. Sess. 21. die 16. Julii 1562. sub Pio IV.

I.

Si quis dixerit, ex Dei præcepto vel necessitate salutis, omnes et singulos Christi fideles utramque speciem SS. Eucharistiæ sacramenti sumere debere; anathema sit.

II.

Si quis dixerit, sanctam Ecclesiam catholicam non justis causis et rationibus adductam fuisse, ut laicos, atque etiam clericos non conficientes, sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse; anathema sit.

III.

Si quis negaverit, totum et integrum Christum omnium gratiarum fontem et auctorem sub una panis specie sumi, quia, ut quidam falso asserunt, non secundum ipsius Christi institutionem sub utraque specie sumatur; anathema sit.

IV.

Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiæ communionem; anathema sit.

*Canones ejusdem Concilii Tridentini de Sacrificio Missæ. Sess. 22.
17. Septembr. 1562. sub Pio IV.*

I.

Si quis dixerit, in Missa non offerri Deo verum et proprium sacrificium, aut quod offerri non sit aliud, quam nobis Christum ad manducandum dari; anathema sit.

II.

Si quis dixerit, illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*, Christum non instituisse Apostolos sacerdotes; aut non ordinasse, ut ipsi, aliique sacerdotes offerrent corpus et sanguinem suum; anathema sit.

III.

Si quis dixerit, Missæ sacrificium tantum esse laudis et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium; vel soli prodesse sumenti; neque pro vivis et defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus et aliis necessitatibus offerri debere; anathema sit.

IV.

Si quis dixerit, blasphemiam irrogari SS. Christi sacrificio in cruce peracto, per Missæ sacrificium, aut illi per hoc derogari; anathema sit.

V.

Si quis dixerit, imposturam esse Missas celebrare in honorem Sanctorum, et pro illorum intercessione apud Deum obtinenda, sicut Ecclesia intendit; anathema sit.

VI.

Si quis dixerit, Canonem Missæ errores continere, ideoque abrogandum esse; anathema sit.

VII.

Si quis dixerit, ceremonias, vestes et externa signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia catholica utitur, irritabula impietatis esse magis, quam officia pietatis; anathema sit.

VIII.

Si quis dixerit, Missas, in quibus solus sacerdos sacramentaliter communicat, illicitas esse, ideoque abrogandas; anathema sit.

IX.

Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ ritum, quo submissa voce pars Canonis et verba consecrationis proferuntur, damnandum esse; aut lingua tantum vulgari Missam celebrari debere; aut aquam non miscendam esse vino in calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem; anathema sit.

CAPUT I.

DE EUCHARISTIE INSTITUTIONE.

Eucharistia Orthodoxis est *Sacramentum corporis et sanguinis Christi sub speciebus panis et vini ad spiritualem animæ refecionem a Christo institutum*. In hujus sacramenti consideratione duo priore loco occurrunt; existentia ejusdem et institutio. Sed Eucharistiam esse novæ Legis sacramentum, nec A catholicis abnuunt, etsi quoad alia sacramenti ejusdem a nobis dissentiant; constatque jam ex dictis de Sacram. in gen. Dissert. 1. cap. 1. et 3. Unde dissertationis præsentis ab Eucharistiæ institutione initium ducere visum est.

Christum pridie mortis suæ in ultima cœna Eucharistiam instituisse, indubium est ex Matth. 26., Marci 14., Lûc. 22. et 1. Cor. *Nocte, qua tradebatur*. At gravis est controversia, qua die Christus ultimam cœnam celebravit? cui causam dedit apparens Evangelistarum dissonantia. Tres modo laudati Evangelistæ *primam diem azymorum*, h. e. mensis *Nisan*, qui nostro respondet Martio, lunam sive diem decimam quartam, ad cujus vesperam prius pascha legale juxta præscriptum legis celebravit, assignant. Sed Joannes hoc factum ait *ante diem festum paschæ*. Unde cum dies festus paschæ sit etiam primus azymorum, consequi videtur, Christum ultimum pascha celebrasse, non luna decima quarta, sed decima tertia; eaque instituisse Eucharistiam. Hinc ad conciliandos inter se Evangelistas varii varia commenti sunt. Sed cum ea controversia de institutione Eucharistiæ connectatur cum altera, ut liquet, de ultimo Christi paschate, quo illud die peregerit? quædam ante præmittenda censui, unde dicendis major lux affulgeat.